

Samlarsyndrom och närliggande tillstånd

Volen Ivanov

Leg. psykolog, Psykiatri Sydväst, Region Stockholm
Forskare, Centrum för Psykiatrforskning, Karolinska Institutet
rucklab.com

Varför lära sig om samlarsyndrom?

- ▶ Svårbehandlat
- ▶ Vanligt förekommande (särskilt bland äldre)
- ▶ Blandas ofta ihop med andra tillstånd
- ▶ Krävande för dem som ger insatsen

Varför samlar vi?

Diagnoskriterier DSM-5

- A. Svårigheter att slänga eller göra sig av med saker
- B. Upplevt behov av att spara sakerna och lidande förknippat med att kassera dem
- C. Ansamling av saker
- D. Kliniskt signifikant lidande eller försämrad funktion
- E. Beror inte på ett annat medicinskt tillstånd
- F. Förklaras inte bättre av ett annat tillstånd i DSM-5

Specifikationer:

- ▶ Med extremt införfäffande
- ▶ Insikt (god, bristande, utan/vanföreställningar)

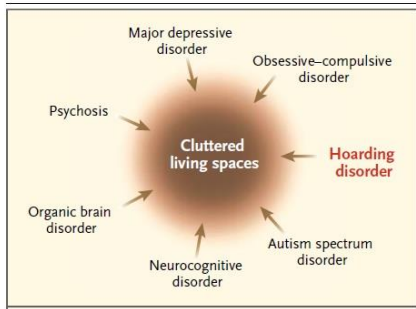
Vanliga skäl till samlande

- Känslomässig anknytning
 - "Som att slänga bort en del av sig själv"
- Inte slösa
 - Vill hellre återvinna eller ge bort än slänga
- Rädsla att gå miste om viktig information
 - "Om jag gör mig av med denna kommer jag aldrig komma ihåg..."
- Estetik
 - "Såna här fina möbler tillverkas inte längre"
- Kontroll/ansvar
 - "Ingen annan får vidröra mina saker", "Jag måste se till att saken kommer till användning"

Antropomorfism

Flera orsaker till belamring

(Mataix-Cols, 2014)

Förekomst

- Prevalens: 2.5 % (Posthelwaite et al, 2019)
- 45 000 personer med samlarsyndrom i VGR
- Prevalent i flera kulturer (Bloch et al, 2008; Chakraborty et al, 2012; Nordsletten et al, 2018)
- Lika vanligt bland kvinnor och män (Nordsletten et al, 2013)

Vad samlar personer med samlarsyndrom på?

- Gamla kläder
- Tidskrifter
- CD-skivor
- Brevv
- Pennor
- Räkningar
- Tidningar
- Tyger
- Gamla mediciner
- Gammal mat
- Skönhetsprodukter
- Rutten mat (ovanligt)
- Djur
- Recept
- Möbler

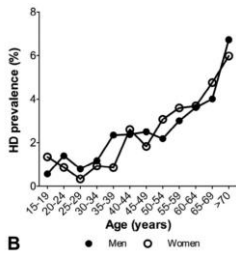
ALLT MÖJLIGT

Risker vid samlarsyndrom

- Hälsoproblem (missköter medicinsk behandling och kroniska sjukdomar)
- Säkerhetshot
- Konflikter med närstående → Isolering
- Vräkning, sanering
- Ekonomiska svårigheter (hyra förråd)

Ökning av förekomst med ålder

Varför vanligare bland äldre?

- ▶ Livsförändringar (flytt till mindre bostad, förlust av anhörig).
- ▶ Sociala förändringar (arbete, socialt, ekonomi)
- ▶ Sämre hälsa, mindre energi

Prevalence, Comorbidity and Heritability of Hoarding Symptoms in Adolescence: A Population Based Twin Study in 15-Year Olds

Valerie Z. Isensee^{1,2}, David Mataix-Cabé³, Eva Serlachy⁴, Paul Lichtenstein⁵, Henrik Andersson⁶, Zheng Chang⁷, Clara Hillner Gunnars⁸, Sebastian Lundström⁹, Mikko Långström¹⁰, Christian Rück¹¹

Abstract
 Attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) is often associated to an 18% age problem, but many individuals diagnosed with ADHD also have other psychiatric symptoms in childhood or adolescence. We examined the genetic, comorbidity, and etiology of hoarding symptoms in adolescence.

The developmental origins of hoarding disorder in adolescence: a longitudinal clinical interview study following an epidemiological survey

Valerie Z. Isensee^{1,2}, David Mataix-Cabé³, Eva Serlachy⁴, Gustaf Brander¹, Anders Engvall¹, Jesper Brandeis¹, Christian Rück¹¹

DSM-5 criterion	Group	Screen positive (N=42)	Screen positive co-twins (N=33)	Screen negative (N=49)	p value
A	20 (47.6)	8 (24.2)	4 (8.2)	<0.000	
B	17 (40.5)	8 (24.2)	3 (6.1)	<0.000	
C	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	N.A.	
D	9 (21.4)	2 (6.1)	1 (2.0)	<0.05	
E*	17 (40.5)	8 (24.2)	3 (6.1)	<0.000	
F*	17 (40.5)	8 (24.2)	3 (6.1)	<0.000	
Specificer					
Excessive acquisition	6 (14.3)	1 (3.0)	3 (6.1)	0.1681	
Insight	1 (2.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0.4355	

Psykiatrisk samsjuklighet

TABLE 2. Comorbidity rates and odds ratios for ADIS-IV diagnoses in HD and OCD participants

	HD N=217 N (%)	OCD N=96 N (%)	Cochran's χ^2	Men HD (n = 50) N (%)	Men OCD (n = 51) N (%)	Odds ratio (95% CI)	Women HD (n = 167) N (%)
MDD	110 (50.7)	32 (33.3)	6.15*	22 (44.0)	17 (33.3)	1.6 (0.7–3.5)	88 (52.7)
Dysh	10 (4.6)	5 (5.2)	.001	2 (4.0)	4 (7.8)	0.5 (0.1–2.8)	8 (4.8)
Bipol	3 (1.4)	0 (0.0)	1.5	1 (2.0)	0 (0.0)	0.3 (0.001–infinity) ^a	2 (1.2)
GAD	53 (24.4)	16 (16.7)	1.5	12 (24.0)	6 (11.8)	2.3 (0.8–6.9)	41 (24.6)
Soc Ph	51 (23.5)	19 (27.1)	0.3	14 (28.0)	6 (11.8)	2.9 (1.0–8.4)	37 (22.2)
PTSD	15 (6.9)	3 (3.1)	1.26	3 (6.0)	1 (2.0)	3.2 (0.3–31.8)	12 (7.2)
Panic	0 (0.0)	2 (2.1)	7.49*	0 (0.0)	0 (0.0)	–	0 (0.0)
SpPho	31 (14.3)	10 (10.4)	0.4	5 (10.0)	5 (9.8)	1.0 (0.3–3.8)	26 (15.6)
Any AD	116 (53.5)	42 (43.8)	0.98	26 (52.0)	16 (31.4)	2.4 (1.1–5.3)	90 (53.9)
Any AMD	166 (76.5)	62 (64.6)	2.43	36 (72.0)	29 (56.9)	2.0 (0.9–4.5)	130 (77.8)
SubAb	4 (1.8)	2 (2.1)	0.4	3 (6.0)	2 (3.9)	1.6 (0.3–9.8)	1 (0.6)
ED	3 (1.4)	0 (0.0)	1.49	1 (2.0)	0 (0.0)	0.3 (0.01–infinity) ^a	2 (1.2)

ADHD			
Inatt	57 (27.8)	3 (3.2)	23.4*
Hyp	28 (13.7)	5 (5.3)	3.8

(Frost et al, 2010)

Orsaker

- Ca hälften av de med samlarsyndrom har en släkting med samma diagnos (Winsberg et al, 1999; Samuels et al, 2002; Pertusa et al, 2008)
- Ärftligt: Ca 40-50% genetisk resten beror på miljöfaktorer (Iervolino et al, 2009; Taylor et al, 2010).
- Traumatiska händelser potentiell orsak (t.ex., Hartl et al, 2005, Cromer et al, 2007, Tolin et al, 2010, Landau et al, 2011)

Bedömning och diagnostisering

Bedömning

- Patienter söker främst för andra problem depression, ångest, OCD
- Hembesök (eller fotografier)
- Bristande insikt
- Bedömning av risk

Bedömningsinstrument

Saving Inventory-Revised (Frost, Steketee & Grisham, 2003)

- Vanligaste instrumentet/utfallsmättet
- 23 frågor
- 3 subskalor: anskaffning, svårigheter göra sig av med saker, röra/belamring("clutter")

Saving Cognitions Inventory (Steketee, Frost & Kyrios, 2003)

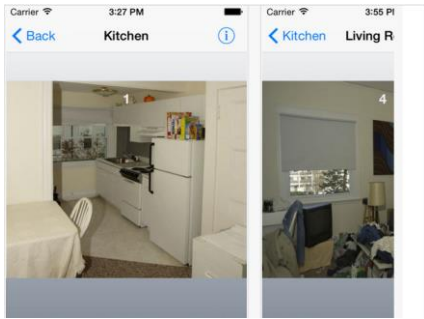
- Kartlägger kognitioner kopplade till slängning
- 31 frågor
- 4 subskalor: känslomässig anknytning, minne, kontroll och ansvar

Clutter image Rating: Living room

Please select the photo below that most accurately reflects the amount of clutter in your room.

App i App Store

Hemmiljö index

Beklämning och samlande kan ibland leda till sanitära problem. Var god ringa in det svar som bäst stämmer överens med hur det för närvarande är i ditt hem.

I vilken utsträckning finns följande förhållanden i ditt hem.

1. Brandrisk

- 0 = Ingen brandrisk
- 1 = Viss brandrisk (t.ex. mängder av brandfarligt material)
- 2 = Måttlig brandrisk (t.ex. brandfarligt material nära värmekälla)
- 3 = Hög brandrisk (brandfarligt material nära värmekälla; elektrisk fara, etc.)

2. Möglig eller rutten mat

- 0 = Ingen
- 1 = Några bitar möjlig eller rutten mat i köket
- 2 = En del möjlig eller rutten mat i köket
- 3 = Stor mängd möjlig eller rutten mat i kök och någon annanstans

3. Smutsigt eller igensatt handfat

- 0 = Handfat är tomt och rent
- 1 = Lite smutsvatten och vatten i handfatet
- 2 = Handfat är fullt med vatten och möjligtvis igensatt
- 3 = Handfat är igensatt med tecken på att det har svämmat över på diskbänk

4. Stående vatten (i handfat, badkar, annan behållare, källare etc.)

- 0 = Inget stående vatten
- 1 = En del stående vatten i handfat eller badkar

Allmän daglig livsföring -hoarding

Återkommer ofta	Återkommer ibland	Återkommer sällan	Återkommer aldrig	Återkommer aldrig	Återkommer aldrig	Återkommer aldrig
1. Lägg mat	1	2	3	4	5	ET
2. Använda kylskåp	1	2	3	4	5	ET
3. Använda spis	1	2	3	4	5	ET
4. Använda handfat i kök	1	2	3	4	5	ET
5. Åta vid bord	1	2	3	4	5	ET
6. Förtäring i hallen	1	2	3	4	5	ET
7. Lämnar hinner i köket	1	2	3	4	5	ET
8. Använda tvätt	1	2	3	4	5	ET
9. Använda badkar/dusch	1	2	3	4	5	ET
10. Använda handfat i badrum/toilet	1	2	3	4	5	ET
11. Sover i övrigt rum	1	2	3	4	5	ET
12. Sitter i soffan/stol	1	2	3	4	5	ET
13. Sover i säng	1	2	3	4	5	ET
14. Tvättar kläder	1	2	3	4	5	ET
15. Håller på med andra aktiviteter	1	2	3	4	5	ET

Riskbedömning

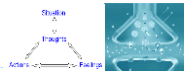
- Brandrisk
- Blockerade utgångar
- Risk för fall
- Insekter, angrepp
- Hygieniska missförhållanden (squalor)
- Försummelse av barn, äldre eller rörelsehindrade?
- Samlande av djur

www.rucklab.com

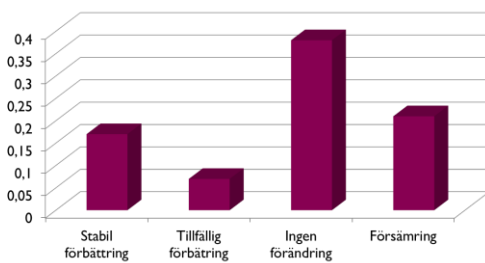
Behandling och åtgärder

Behandlingseffekt av ERP och läkemedel

- ERP förbättrade tillståndet hos endast 31% av personer med hoarding (46-76% i OCD) (Abramowitz et al, 2003)
- Hoarding predicerar sämre utfall bland patienter med OCD vid behandling med SSRI (Mataix-Cols et al, 1999)
- SSRI och SNRI effektiva i okontrollerade prövningar (Saxena et al 2007)
- Centralstimulantia potentiellt effektivt men tolereras inte av alla (Rodríguez et al, 2013)

Andel av personer (29) som fått utrensning av hemmet

(Steketee et al, 2003)

Innehåll i KBT för samlarsyndrom

- Fokus på färdighetsträning snarare än exponering
 - Organisering och sortering
 - Beslutsfattande
- Utmana ohjälpsamma tankar
 - Beteendexperiment
 - Kognitiva strategier som sokratiska frågor
- Motivation
- Färdigheter för att hantera starka känslor

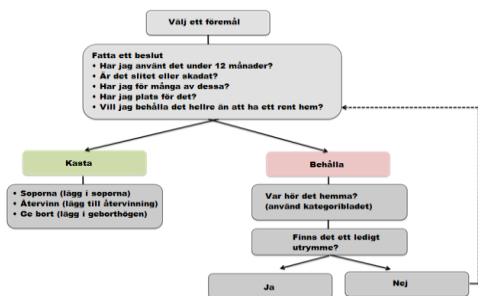
Målformulering

- ▶ *S – Specifika*
- ▶ *M – Mätbara*
- ▶ *A – Angelägna*
- ▶ *R – Realistiska*
- ▶ *T – Tidsbegränsade*

Motivation

Att hantera ohjälpsamma tankar

- Identifiera ohjälpsamma tankar
- Ifrågasätt tankarna
- Pröva tankarna med hjälp av beteendeeperiment
- Handla som om du gav råd till en vän

Att hantera svåra känslor

- Psykoedukation om känslor
- Observera känslor
- Utgå från mål och värderingar
- Surfa på vågen

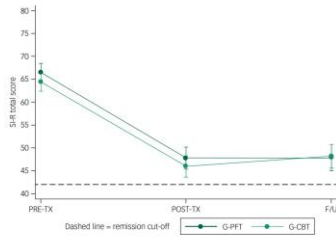

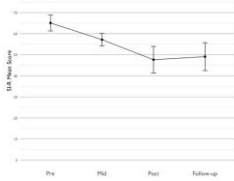
Fig. 2 Hoarding symptom severity scores (SH total score) before (PRE-TX), immediately after (POST-TX) and at least 3 months after treatment (post-treatment follow-up, FU). Dashed line indicates remission cut-off (SH < 42). G-CBT, group psychological cognitive-behavioural therapy; G-PFT, group-peer-facilitated therapy; SH, Savings Inventory-Revised.

RESEARCH ARTICLE

WILEY

Enhancing group cognitive-behavioral therapy for hoarding disorder with between-session Internet-based clinician support: A feasibility study

Volen Z. Ivanov^{1,2} | Jesper Enander^{1,2} | David Mataix-Cols^{1,2} |
 Eva Serlachius^{1,2} | Kristoffer N.T. Månsson^{1,3} | Gerhard Andersson^{1,4} |
 Oskar Flygare¹ | David Tolin⁵ | Christian Rück^{1,2}

Journal of Affective Disorders 248 (2019) 128–135

Content not available for this version

Journal of Affective Disorders

Journal homepage: www.elsevier.com/locate/jad

Review Article

Cognitive behavioral therapy for hoarding disorder: An updated meta-analysis

Natasha Ridgers, Sarah McDonald, Bethany M Wootten

Journal of Clinical Psychology, Institute of Health, University of Technology Sydney, 15 The Cliff Building, Ultara, NSW 2057, Australia

Study	Pre-treatment to post-treatment		Weight of included study	Pre-treatment to follow-up		Weight of included study
	CI	95% CI		CI	95% CI	
Aasen et al. (2011)	0.81	0.30–1.29	5.45	0.79	0.32–1.27	21.71
Chandler et al. (2019)	1.36	1.11–1.62	5.55	–	–	–
Gilmore et al. (2013)	1.27	0.50–1.81	6.65	–	–	–
Ivanov et al. (2018)	1.57	1.06–2.07	5.28	1.45	0.97–1.93	21.68
Mataix-Cols et al. (2010)	1.33	1.17–1.49	6.88	1.17	1.02–1.33	39.68
Månsson et al. (2017)	0.78	0.51–1.05	7.28	–	–	–
Moroff et al. (2009)	0.53	0.25–0.81	7.17	–	–	–
Moroff et al. (2012)	2.05	1.36–2.83	3.37	–	–	–
Moroff et al. (2012)	1.89	0.55–1.48	5.45	–	–	–
O'Connor et al. (2018)	1.07	0.61–1.53	5.69	1.76	1.16–2.35	16.94
Ståhlman et al. (2000)	0.41	0.02–1.19	4.41	–	–	–
Ståhlman et al. (2002)	0.90	0.67–1.07	7.16	–	–	–
Tolin et al. (2007)	1.48	0.82–2.15	4.05	–	–	–
Tolin et al. (2012)	1.41	–0.15–0.96	4.87	–	–	–
Tolin et al. (2019)	1.46	1.14–1.78	6.84	–	–	–
Treanor et al. (2016)	0.87	0.23–1.52	4.18	–	–	–
Worster et al. (2017)	0.99	0.46–1.52	5.03	–	–	–
Worster et al. (2017)	1.81	1.02–2.60	3.33	–	–	–
Overall	1.11	0.92–1.29	–	1.25	0.94–1.56	–

Effekter av KBT för samlarsyndrom

- ▶ KBT anpassad för hoarding (30% symptomreduktion) (Steketee et al, 2010)
- ▶ KBT i grupp ger likvärdiga resultat (Muroff et al, 2012)
- ▶ "Buried in treasures workshop" ger likvärdiga resultat (Frost et al, 2012)
- ▶ Effekten vidmakthålls vid 3-12 månader (Muroff et al, 2013)

Sammanfattning effekt KBT

- Behandlingseffekt störst för svårigheter att slänga men mindre för belamring
- Hembesök effektiva
- Män får sämre behandlingseffekt
- Yngre får bättre behandlingseffekt
- Symtomlindring och funktionshöjning vanligt men få tillfrisknar helt

Harm reduction

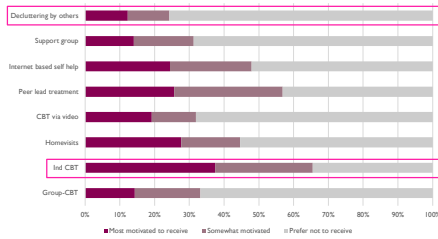
- ▶ Minska negativa konsekvenserna utan krav att beteendet ska upphöra
- ▶ Fokus på familj och omgivning
- ▶ Motiverande samtal för klient och omgivning
- ▶ Fokus på att skapa en trygg och bekväm miljö inte slänga
- ▶ Behandling av samsjuklighet (t.ex. depression, social fobi)
- ▶ Saknas ännu forskning om effektivitet

Johan Agren, boendestödare i Samlarsammet och Sofia Jägholm, psykolog, hjälper drabbade att minska sitt samlings.

Ur Hem & Hyra, 2021

BEHANDLINGSREFERENSER SVERIGE (307 PERSONER)

Jägholm et al in prep.

Samverkan i arbetet mot samlarsyndrom

- Sk Task Force
- Vanligt i USA, Kanada och Australien
- Psykiatri
- Socialtjänst
- Bostadsbolag och hyresvärdar
- Patientförbund
- Brandförsvär
- Kronofogden
- Djurskyddspolis

Varför samverka kring samlarsyndrom?

- Komplex problem som berör flera instanser
- Effektiv användning av resurser
- Minska frustration
- Underlättar behandling/handläggning – piskan och moroten

Sammanfattning samlarsyndrom

- Vanligt och potentiellt mycket allvarligt problem
- Psykologisk behandling finns men krävande och måttligt framgångsrik
- Påfrestande för anhöriga (och professionella)
- Effektiva insatser kräver nytänkande och samarbete mellan organisationer

Tack!

- Rucklab.com
- ocfoundation.org/hoarding/
- <http://childrenofhoarders.com/wordpress/>
- https://www.masshousingrental.com/portal/server.pt/community/community_services/330/hoarding_resources

volen.ivanov@ki.se
